

SERGIUSZ WAWIŁOW

Prezydent Akademii Nauk ZSRR

25 stycznia 1951 r. zmarł w Moskwie Prezydent Akademii Nauk ZSRR, wybitny fizyk Sergiusz Wawiłow. Nauka radziecka straciła w nim wielkiego uczonego, wybitnego organizatora nauki, działacza państwowego i społecznego, który wszystkie swe siły i całą wiedzę poświęcił ofiarnej pracy dla nauki radzieckiej i wielkiej sprawy komunizmu.

Wawiłow urodził się w r. 1881 w Moskwie, w 1909 r. wstąpił na Uniwersytet Moskiewski, gdzie kształcił się i pracował pod kierunkiem znanego fizyka prof. Lebediewa.

Studia ukończył Wawiłow w 1914 r. Proponowano mu dalsze pozostanie na uniwersytecie przy katedrze fizyki, opuścił jednak uczelnię wraz z kolegami na znak protestu przeciwko prześladowaniom politycznym wybitnych uczonych.

W latach 1914 do 1918 r. odbywał służbę wojskową. W tym czasie przeprowadził szereg ciekawych badań z dziedziny radiotelegrafii.

Wybitne zdolności Wawiłowa ujawniły się w całej pełni po Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej. Bardzo prędko ocenił jakie perspektywy otwiera przed nauką Rewolucja i z energią przystąpił do pracy. Od pierwszych dni prowadzi on szeroką działalność pedagogiczną i naukowo-badawczą. Życie jego i praca wiążą się z szeregiem instytucji naukowych jak: Uniwersytet Moskiewski, Moskiewska Wyższa Szkoła Techniczna, Instytut Fizyki i Biofizyki, Państwowy Instytut Optyczny, Instytut Fizyczny im. Lebediewa, Akademia Nauk ZSRR.

Wawiłow opublikował około stu prac naukowych głównie z dziedziny optyki fizycznej. Przeszło 15 lat badań nad naturą fotoluminescencji roztworów zostało uwieńczone ważnymi naukowymi odkryciami w tej dziedzinie oraz stworzeniem ogólnej teorii zjawisk luminescencji.

Wielkie znaczenie teoretyczne i praktyczne mają odkrycia Wawiłowa i jego uczniów w dziedzinie ruchu elektronów. Za prace swe otrzymał on dwukrotnie Nagrodę Stalinowską.

Zasługą Wawiłowa jest umocnienie w Związku Radzieckim nowych kierunków fizyki, jak teoria względności czy mechanika kwan-

towa i nowych poglądów na budowę materii. Był on zawsze bojownikiem o „nowe“ w nauce, a wrogiem rutyny i bezmyślności.

Wawiłow dużą wagę przywiązywał do opracowania filozoficznych podstaw przyrodoznawstwa i temu zagadnieniu poświęcone były liczne jego prace. W pracach tych Wawiłow wykazuje, że osiągnięcia współczesnej nauki potwierdzają prawa materializmu dialektycznego. Interesował się również historią nauki, a w szczególności historią rozwoju fizyki oraz metodologią nauk.

W 1945 r. bezpośrednio po wojnie, gdy przed Związkiem Radzieckim stało zadanie szybkiej odbudowy gospodarstwa narodowego Wawiłow został wybrany Prezydentem Akademii Nauk ZSRR. Na tym stanowisku wykazał potężny talent organizacyjny. Był też niestrudzonym bojownikiem o wykonanie zadań powierzonych nauce radzieckiej przez partię i rząd.

Wielką wagę przywiązywał do planowania badań naukowych. Jako Prezydent Akademii brał udział w układaniu gigantycznych planów przeobrażenia przyrody w ZSRR.

Walczył o to, aby nauka radziecka we wszystkich dziedzinach doścignęła i prześcignęła naukę zagraniczną. Walczył on również o uznanie ogromnego wkładu rosyjskich uczonych do nauki i kultury całego świata.

Dużą wagę przywiązywał Wawiłow do ścisłego powiązania nauki z życiem i szybkiego wprowadzenia osiągnięć naukowych do życia gospodarczego. Jego odkrycia naukowe oraz odkrycia jego uczniów znajdowały zastosowanie w przemyśle i innych dziedzinach życia (metoda analizy luminescencyjnej w chemii, medycynie, przemyśle, lampy jarzeniowe i wiele innych).

Wprowadzał on nieustannie w życie zalecenia Stalina, żeby przyciągnąć szerokie masy pracujące do nauki. Stał on na czele masowego ruchu uczonych radzieckich rozpowszechniających wiedzę polityczną i zdobycze naukowe wśród pracujących. Był utalentowanym popularyzatorem fizyki. Przez wiele lat kierował komisją wydawniczą literatury popularno-naukowej przy Akademii Nauk. Był redaktorem popularno-naukowego czasopisma „Przyroda“ oraz głównym redaktorem nowego wydania Wielkiej Radzieckiej Encyklopedii.

Charakterystyczna dla Wawiłowa i zdumiewająca jest wszechstronność jego zainteresowań i ogrom prac jakich dokonał w ciągu 60 lat swego życia.

Postać Wawiłowa niestrudzonego bojownika o postęp jest wielkim przykładem dla pracowników naukowych epoki socjalizmu.